

Mladen Tomorad, *Slavne žene stare povijesti:* *„Životi žena u društvima staroga svijeta“*, Zagreb: Hrvatski studiji – Meridijani, 2018.

Neurologia

Kritički osvrti

Izvjestaji

Razgovori

Prijevodi

Razno

Pro Tempore 14

Knjiga *Slavne žene stare povijesti: „Životi žena u društvima staroga svijeta“*, kao prvo djelo na području jugoistočne Europe koje se bavi rodnom poviješću staroga vijeka, predstavlja zbirku tekstova o životima žena stare povijesti u uredništvu Mladena Tomorada. Mladen Tomorad profesor je na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, a radovi koji krase spomenutu knjigu djelomično su nastali i kao rezultat rada na izbornom kolegiju *Slavne žene stare povijesti* na Hrvatskim studijima tijekom akademske godine 2015./ 2016., što dovoljno govori o predanosti rada profesora Tomorada i njegovoj želji za kvalitetnim profiliranjem studenata kao budućih povjesničara. U vrijeme pisanja knjige, grupi studenata sa spomenutoga kolegija svojim znanstvenim doprinosom pridružio se i dio već etabliranih istraživača i profesora iz Hrvatske, Srbije i Crne Gore. U knjizi je 25 autora nastojalo prikazati život i ulogu žena na prostorima staroga Istoka, Egipta, stare Grčke i Rima te biografski obraditi živote najslavnijih žena stare povijesti, pružajući najvažnije informacije o svakoj temi utemeljenoj na modernoj historiografskoj literaturi, ali i starovjekovnim izvorima. Obzirom da su autori u biografskim pregledima nastojali prikazati utjecaje svake žene na umjetnost i kulturu (glazba, film, književnost, likovna umjetnost ...) od antičkih vremena do danas, knjiga predstavlja i bogati izvor znanja opće kulture.

Knjiga je izdana 2018. godine u Zagrebu, u nakladništvu Hrvatskih studija i Meridijana, a podijeljena je na pet poglavlja: (I) *Stari Istok*, (II) *Stari Egipat*, (III) *Grčki svijet*, (IV) *Rimski svijet* i (V) *Neuobičajena ženska zanimanja*. Na početku knjige stoji predgovor urednika Mladena Tomorada, a na kraju knjige nalaze se i kratice za izvore i zbirke izvora, te popis bibliografskih jedinica. Knjiga obiluje i brojnim fotografijama, a većinu njih fotografirao je Mladen Tomorad u brojnim poznatim svjetskim muzejima. Važnost knjige odnosno znanstvene publikacije potvrđuju recenzentice Snežana Ferjančić i Vlatka Vukelić.

Knjiga započinje poglavljem *Stari Istok* (str. 10–49) koje se sastoji od sljedećih potpoglavljja: (I) *Život žene na području starog Istoka* (autori Zlatko Đukić i Mladen Tomorad), (II) *Božice drevne Mezopotamije* (autorica Maja Kolarić), (III) *Inana (Ištar)* (autor Kristijan Prežec) i (IV) *Život žene u drevnoj Perziji* (autorica Karmen Vukasović). Potpoglavlje *Život žene na području starog Istoka* (str. 13–23) predstavlja svojevrsan uvod u cijelo poglavlje, a opisuje živote žena u Mezopotamiji i Asiriji, Maloj Aziji i prostoru istočnoga Sredozemlja (Levanta i Kanaana). Na prostoru Mezopotamije uloga žene bila je ponajprije vezana uz domaćinstvo, obavljanje raznih kućanskih poslova te ulogu supruge i majke, dok je muškarac, kao osiguravatelj prihoda, predstavljao „glavu kuće“. Prema asirskom pravu, žene su

najčešće bile smatrane suprugovom imovinom te su u potpunosti ovisile o muškim predstavnicima u obitelji, a rijetko su bile tretirane kao pojedinci. Na prostoru Male Azije, u društvu Hetita, žene su mogle obavljati razne poslove izvan kuće, no glavnom njihovom ulogom smatrana je biološka i društvena funkcija odrasle žene. Na prostoru istočnoga Sredozemlja židovske obitelji su, unatoč izraženoj patrijarhalnoj crti, imale uređene obiteljske i bračne odnose tako da su žene imale i određena prava, poput zabrane da ih se proda. Autori potpoglavlja navode i brojne zanimljivosti, poput primjerice poimanja koncepta „ljubavi“ u državama drevne Mezopotamije, koji se znatno razlikovao od današnjega. Potpoglavlje *Božice drevne Mezopotamije* (str. 25–38) donosi pregled božica u drevnoj Mezopotamiji, čime nam ova knjiga otkriva i jednu novu dimenziju povijesti žena jer nije više riječ samo o slavnim ženama kao ljudskim bićima kroz povijest, već i o ženskim božanstvima. Kompletnu sliku žene nije moguće dobiti bez poznavanja uloga i percepcija ženskih božanstava kroz povijest. Kako autorica navodi, neke su od ženskih božanstava na prostoru drevne Mezopotamije bile važne u kontekstu politike, neke su bile božice medicine ili podzemlja, tumačile snove, a neke su smatrane odgovornima i za žetvu i urod. Autorica ih nabroja i opisuje sljedećim redoslijedom: Anšar (nebo) i Kišar (zemlja), Šerida/ Aya, Baba, Ereškigal, Geštinanna/ Belet-seri, Gula/ Ninkarrak, Božica majka (Ninmah, Nintud/ r, Belet-ili), Namma, Nidaba, Ninisinna, Ninlil (Mullitu, Mullisu, Mylitta), Ninsī'anna, Ninsumun (Ninsun), Šala(š), Tašmetu, Tiamat. Posebno potpoglavlje *Inana (Ištar)* (str. 39–45) posvećeno je najvažnijoj božici sumerskoga panteona, božici ljubavi, plodnosti i rata. Autor potpoglavlja spominje i neka božanstva povezana s Ištar, npr. Šaušku, navodi naslov „Inanin suprug“ kojega je kralj dobivao i koji izražava vrhunac sumerske predodžbe o kraljevoj osobi, spominje najpoznatiji mit o Inani (Ištar), a nabroja i umjetničke prikaze spomenute božice. Kratko potpoglavlje *Život žene u drevnoj Perziji* (str. 47–49) prvenstveno se temelji na studiji Marije Brosius *Women in Ancient Persia* (1996.). S obzirom da je perzijsko društvo bilo precizno rangirano, s kraljem na čelu, potrebno je razlikovati i rangove žena u perzijskome društvu koji su uočljivi na pločicama pronađenima u Perzepolisu. Radi se o *mutu* (običnoj ženi), *irti* (kraljevoj supruzi) i *dukšiš* (ženi iz kraljeve obitelji, princezi). Iz dostupnih izvora autorica potpoglavlja zaključuje kako žene iz kraljevske obitelji nisu imale mnogo slobode u odlučivanju o svom braku, a većina informacija koja postoji o ženama u Perziji i odnosi se upravo na žene iz kraljevskih obitelji. Autorica navodi i kako je jedino što se zna o ostalim ženama u Perziji činjenica da su mogle raditi plaćene poslove.

Poglavlje *Stari Egipat* (str. 50–131) drugo je u nizu poglavlja, a sastoji se od sljedećih potpoglavlja: (I) *Život žene u staroegipatskom društvu* (autor Mladen Tomorad), (II) *Izida* (autorica Anja Kovačić), (III) *Hator* (autor Andrej Malek), (IV) *Hatšepsut* (autori Dejan Pernjak i Mladen Tomorad), (V) *Teja* (autorica Lora Đurašin), (VI) *Nefertari* (autorica Danijela Stefanović), (VII) *Kleopatra II. i Kleopatra III.* (autor Mladen Tomorad) i (VIII) *Kleopatra VII.* (autori Mladen Tomorad i Kristina Tepeš). Potpoglavlje *Život žene u staroegipatskom društvu* (str. 53–62) predstavlja uvod u naredno poglavlje i daje opći prikaz žena u Egiptu kroz njihove uloge u pojedinim društvenim skupinama, brak i majčinstvo, odjeću i obuću, te zanimanja. U pravnome statusu, Egipćanke su bile jednake muškarcima, mogle su posjedovati imovinu, sklapati razne ugovore i obavljati razna zanimanja, a zanimljivo

je i da su bile jednako plaćene kao i muškarci za iste poslove. Potpoglavlje *Izida* (str. 63–71) daje podatke o Izidinom liku i njezinoj primarnoj ulozi u staroegipatskoj mitologiji, ponajviše iz mita o Izidi i Ozirisu, odnosno jednog od najpoznatijih mitova stare povijesti koji se ujedno smatra i jednim od temelja staroegipatske religije. Potpoglavlje je potkrijepljeno brojnim citatima, a autorica napominje i kako se Izidin kult proširio Europom i Sredozemljem, zbog čega ne iznenađuju ni bogati nalazi na tim prostorima. Prostor Hrvatske, prema navodima autorice, također slijedi taj trend, a među egipatskim božanstvima na našim spomenicima najčešći su oni božanskoga para Izide i Serapisa. Izida je u Rimu bila slavljena kao zaštitnica pomoraca i putnika, a u 3. st. postala je i božicom zemlje. Potpoglavlje *Hator* (str. 73–78) donosi informacije o staroegipatskoj božici ljubavi, plodnosti, radosti, glazbe, plesa, te u nekim razdobljima i noćnoga neba, a koja se najčešće prikazuje kao krava ili kao žena s kravljim rogovima. Utjecaj božice Hator također se proširio izvan granica Egipta, ponajviše na prostor današnje Sirije, a njeni prikazi pronađeni su i u pulskoj areni. Božica Hator ponekad se veže i uz razne predmete poput glazbala ili biljke papirusa kao i sikomore (vrste smokve). Potpoglavlje *Hatšepsut* (str. 79–86) govori o životu i vladavini kraljice, sestre i žene Tutmozisa II. Kraljica Hatšepsut poznata je po brojnim graditeljskim pothvatima, a jedan od najpoznatijih svakako je njezin pogrebni hram u Deir el-Bahriju, čiji se opis u potpoglavlju također donosi. Potpoglavlje *Kraljica Teja* (str. 87–94) daje uvid u život kraljice i žene Amenhotepa III. Pored umjetničkih prikaza Teje, potpoglavlje govori i o grobnici njezinih roditelja Juje i Tuje (KV46), misterioznoj grobnici (KV55), i o mjestu gdje je mumija kraljice Teje konačno pronađena, tj. u bočnim odajama grobnice Amenhotepa II. (KV35). Kratko potpoglavlje *Nefertari* (str. 95–98) govori o velikoj kraljevskoj supruzi Ramzesa II., hramovima u Abu Simbelu gdje je, prema riječima autorice, kraljici odana najveća počast, ali i o grobnici Nefertari (QV66), jednoj od najvećih u Dolini kraljica koja zauzima gotovo 520 četvornih metara površine. Potpoglavlje završava recepcijom Nefertari u modernoj kulturi. Dinastija Ptolemejevića dotaknuta je u potpoglavlju *Kleopatra II. i Kleopatra III.* (str. 99–106), a s obzirom da se o većini kraljica ptolemejskoga razdoblja razmjerno malo zna i da nedostatak većega broja izvora onemogućava detaljniji uvid u njihove živote i razmišljanja, životi ovih dviju važnih kraljica stoljeni su s detaljima političke povijesti vremena u kojem su živjele, odnosno 2. st. pr. Kr. Kleopatra II. (o. 185. – 116. g. pr. Kr.) i Kleopatra III. (? – 101. g. pr. Kr.) nisu ostavile velikoga traga u svjetskoj kulturi i umjetnosti, već su njihovi likovi tako ostali ovjekovječeni samo na kovanicama i skulpturama koje su nastale tijekom njihove vladavine. Naravno, poglavlje o starom Egiptu bilo bi nepotpuno kad se ne bi spomenula i najpoznatija kraljica dinastije Ptolemejevića – Kleopatra VII. Teja Filopator, kojoj je posvećeno opsežno sljedeće potpoglavlje (str. 107–131). Potpoglavlje govori o njezinom životu, njenim egipatskim i antičkim portretima, njoj kao zavodnici Gaja Julija Cezara i Marka Antonija, te njenim brojnim prikazima u umjetnosti. Upozoravajući na brojne romantike, strasti i ljubavi o kojima pišu izvori, autori navode da je Antonija zasigurno privuklo bogatstvo koje je Kleopatra imala, a koje mu je bilo neizmjereno potrebno za ratove sa stranim kraljevstvima te za buduće sukobe u koje će se potkraj 30-ih godina 1. st. pr. Kr. uplesti s Oktavijanom. Takvo metodološko načelo, koje s oprezom uzima romansiranost izvora, neizbježno je za proučavanje stare povijesti.

Poglavlje *Grčki svijet* (str. 132–191) treće je u nizu, a sastoji se od sljedećih potpoglavlja: (I) Život žene u staroj Grčkoj (autora Nemanje Vujčića), (II) *Afrodita* (autorice Sanje Radoš), (III) *Arijadna* (autora Branimira Hrženjaka), (IV) *Helena Trojanska* (autorice Iris Bevande) i (V) *Artemizija* (autorice Karmen Vukasović). Potpoglavlje Život žene u staroj Grčkoj (str. 135–156) predstavlja opsežan uvod u sljedeće poglavlje. Autor na samom početku navodi kako je antičko grčko društvo bilo patrijarhalno u svim etapama svojega razdoblja, odnosno u najširem smislu moć je, pogotovo u javnoj sferi, bila u rukama muškaraca. Ipak, kao poseban fenomen ističe Spartu koja je već u starini zbnjivala promatrače i položaj žena kao poseban aspekt spartanskoga društva koji je bio posebno uočljiv. Tako i neki antički pisci, a na čiju vjerodostojnost izvora autor upozorava, karakteriziraju spartanske žene kao odviše moćne ili slobodne, a Spartance kao ljude kojima vladaju žene. Autor spominje i neke od autora grčke književnosti koji ne skrivaju nerazumijevanje i nesnošljivost prema ženskom spolu. Potpoglavlje *Afrodita* (str. 157–164) govori o božici koja je, zahvaljujući svojoj ljepoti, imala mnoge muškarce. Priču o Afroditi autorica započinje pričom o mitskim događanjima vezanima uz jedno drugo božanstvo, piše o njoj kao božici, o njenoj ključnoj ulozi u Homerovoj *Ilijadi*, te o njenim umjetničkim prikazima. Lik Arijadne opisan je u sljedećem potpoglavlju (str. 165–172), gdje autor iznosi njezin odnos s Dionizom i Tezejem. Utvrdivši kontraste u percepciji Arijadne u usporedbi s onim njezine majke Pasifaje (jedne od kćeri Minosa, kralja Krete), autor otvara pitanje percepcije Arijadne kao božice ili smrtnice. Potpoglavlje završava umjetničkim prikazima Arijadne. Potpoglavlje *Helena Trojanska* (str. 173–184) prikazuje ženu koja je svojevremeno smatrana najljepšom na svijetu i čija je otmica i odvođenje u Troju bilo uzrokom poznatoga 10-godišnjega Trojanskog rata. Dok njenu priču iz grčke mitologije autorica temelji na Homerovoj *Ilijadi* i *Odiseji*, te Euripidovoj *Heleni*, potpoglavlje završava njenom bogatom percepcijom u filmovima i serijama, književnim i glazbenim djelima te likovnoj umjetnosti. Potpoglavlje *Artemizija I.* (str. 185–191) govori o kraljici koja je živjela u 5. st. pr. Kr. u gradu Halikarnasu (današnji Bodrun), u pokrajini Kariji, i ženi ratnici koja je ostala upamćena po sudjelovanju u Bitki kod Salamine. Donoseći prikaz Bitke kod Salamine, autorica još detaljno analizira i Artemizijin lik u filmu Zacka Snydera *300: Rise of an Empire*.

Poglavlje *Rimski svijet* (str. 192–285) četvrto je u nizu i najduže u knjizi, a sastoji se od sljedećih potpoglavlja: (I) Život žene u starom Rimu (autorica Kornelija A. Giunio), (II) *Teuta* (autori Zvezdana Klenović i Mladen Tomorad), (III) *Livija Druzila* (autorica Maja Grdić), (IV) *Antonija Mlađa* (autorica Nikolina Pavin), (V) *Agripina Mlađa* (autor Leon Bošnjak), (VI) *Valerija Mesalina* (autorica Andreja Škrlec), (VII) *Faustina Mlađa* (autorica Natalija Vraneković), (VIII) *Zenobija* (autori Jasna Novak i Mladen Tomorad), (IX) *Hipatija* (autorica Lucija Dugalija). Potpoglavlje Život žene u starom Rimu (str. 195–218) predstavlja uvodno potpoglavlje, a govori o općim karakteristikama života žene u rimskome društvu, braku, modi, odnosu rimske žene i religije te o rimskim ženama niskoga staleža. U rimskome društvu, zakonski gledano, žene nisu imale utjecajan položaj. Autorica ističe i kako je sklapanje braka bilo najsvečaniji trenutak u životu Rimljanana, od trenutka kada je cijelo njihovo društvo počivalo na obitelji i njezinoj postojanosti, a brak je često predstavljao i savez dviju obitelji, što je bilo važno i za politički život. Autorica također piše i o djevicama vestalkama, koje su imale veliki

ugled, ali veliki dio potpoglavlja posvećuje i prostituciji koja je u starome Rimu bila dopuštena i zakonita. U potpoglavlju *Teuta* (str. 219–224) piše se o Ilirskom kraljevstvu, Teutinom podrijetlu, usponu i padu te o legendi o Teuti. Spominjanje Ilirskoga kraljevstva, odnosno njegova uspona i nastanka u ovome je potpoglavlju neizbježno kako bi se što bolje spoznali život i djelo kraljice Teute, osobe koja je svojim vladanjem, ponašanjem te svojim uspjesima i neuspjesima u osvajanju dokazala da žena svakako može vladati kraljevstvom. O životu Livije Druzile i njenim umjetničkim prikazima riječ je u sljedećem potpoglavlju (str. 225–232). Livija Druzila rođena je kao pripadnica moćnih aristokratskih obitelji Livijevaca i Klaudijevaca, a bila je i supruga Oktavijana. Antički autori koji su pisali nakon Livijine smrti iznose tvrdnju da je Livija koristila sav svoj utjecaj na Augusta kako bi svom sinu Tiberiju osigurala carsko prijestolje, a upravo je zato u povijesti ostala upamćena kao zla maćeha koja nije prezala od uništenja drugih članova carske obitelji kako bi ispunila svoje ambicije. Kratko potpoglavlje *Antonija Mlađa* (str. 233–236) govori o životu Antonije i njenim umjetničkim prikazima. S Druzom je Antonija imala troje djece (Germanika, odnosno njihovoga najstarijeg preživjeloga sina, Liviju ili Livilu, te Klaudija, odnosno njihovoga najmlađeg sina, koji će kasnije postati car), a iako je imala 27 godina kada je Druz umro pa su novi brak i dodatna prilika za dinastičke saveze bili mogući preko nje, nikad se nije preudala i tako je utjelovila rimski ideal čestite žene – *univira*. Potpoglavlje *Agripina Mlađa* (str. 237–248) donosi informacije o životu i umjetničkim prikazima Agripine, jedne od najmoćnijih žena, ako ne i najmoćnije žene Rimskoga Carstva kojim je u jednom trenutku, prema riječima autora, praktično i vladala. Agripina Mlađa bila je prva kći od šestoro preživjele djece oca Germanika i majke Agripine Starije, koji su ukupno imali devetero djece. O životu Valerije Mesaline, odnosno Klaudijeve žene riječ je u sljedećem potpoglavlju (str. 249–262). Autorica se dotiče njenih umjetničkih prikaza i moguće urote protiv Klaudija koja je mogla nastupiti njezinim brakom s Gajem Silijem. Sljedeće potpoglavlje, *Faustina Mlađa* (str. 263–270) gotovo se nadovezuje na ono Valerije Mesaline s obzirom da o Faustinom životu postoje glasine o nevjernosti svom suprugu, koje su joj upravo priskrbile titulu „nova Mesalina“. Autorica na samome početku ističe kako takve glasine treba uzeti s oprezom, a u poglavlju opisuje život Faustine i njene umjetničke prikaze. Faustina Mlađa bila je žena cara Marka Aurelija i majka zloglasnoga cara Komoda. Potpoglavlje *Zenobija* (str. 271–278) govori o ranom životu i podrijetlu Zenobije, usponu i nezavisnosti Palmire za vrijeme vladavine Odenata i Zenobije, slici Zenobije na temelju kasnoantičkih izvora i njenim umjetničkim prikazima. Zenobija je bila kraljica Palmire, a iako je njezina vladavina bila kratkotrajna, ostala je upamćena u povijesti kao snažna i lijepa žena koja je osvojila istočne dijelove Rimskoga Carstva kasnih 60-ih i ranih 70-ih godina 3. st. Potpoglavlje *Hipatija* (str. 279–285) daje informacije o Aleksandriji, gradu koji je iznjedrio brojne znanstvenike kroz povijest, Hipatijinom životu, djelu i smrti i njenim umjetničkim prikazima. S obzirom da je Hipatija bila jedan od simbola znanosti, u spomenutu knjigu stavljena je upravo kako bi se naglasio još jedan aspekt povijesti žena – njihova djelatnost u znanosti.

Neuobičajna ženska zanimanja (str. 286–310) posljednje je poglavlje ove knjige, a sastoji se od dva potpoglavlja: (I) *Dojilje u staroj povijesti* (autorica Olga Pelcer-Vujačić) i (II) *Medicina i žene u antici – mitovi, legende, povijest* (autorica Ivana Štimac). Potpoglavlje *Dojilje u staroj povijesti* (str.

289–299) govori o dojenju kao zanimanju te o brojnim stvarima koje se vežu uz dojenje, poput npr. prihoda, pravnih odnosa dojlilja ili kvalifikacija koje moraju imati. Dojilje su često bile iznajmljivane i u rimskome Egiptu i u ostatku rimskoga svijeta, a neki medicinski tekstovi i ugovori slagali su se u činjenici da dojilja ne bi trebala spavati s muškarcem jer time kvari mlijeko, a uz to postojala je mogućnost i da ostane trudna te potpuno izgubi mlijeko. Potpoglavlje *Medicina i žene u antici – mitovi, legende, povijest* (str. 301–310) bazira se na povijesti žena u medicini, a donosi i mitove i legende, poput onoga o Higiji (Higijeji) i Salus. Govori o antičkim ženama i njihovoj ulozi u medicini te ističe primalje i liječnice. Govori i o ženama kao medicinskim autoricama i autoritetima, a u zaključku autorica navodi kako je ženama koje su se bavile medicinom svijet pružao više mogućnosti, slobode i samoodređenja.

Činjenica da je Mladen Tomorad oko sebe uspio okupiti 25 autora, među kojima i dio već etabliranih povjesničara Hrvatske, Srbije i Crne Gore ne govori samo o njegovom velikom znanstvenom autoritetu, već pokazuje i da interes za starom poviješću u hrvatskoj historiografiji itekako postoji. Bez obzira što se začeci hrvatske političke tvorevine vide tek u ranom srednjem vijeku i što se u hrvatski javni diskurs i danas ponajviše guraju teme iz Drugoga svjetskog rata i razdoblja poslijeratne Jugoslavije, to nipošto ne znači da se stara povijest u Hrvatskoj ne bi trebala proučavati. Osobito u arheološkom smislu, Hrvatska je veliki dio grčke i rimske ostavštine naslijedila na svojem prostoru, a veliki broj staroegipatskih predmeta koji se čuvaju u raznim hrvatskim muzejima također nije zanemariv. Ova knjiga samo je još jedan dodatak tome, jer se i određene žene stare povijesti (npr. Teuta) vezuju uz hrvatsku historiografiju i povijesni prostor.

Knjigu *Slavne žene stare povijesti* preporučio bih svakome tko se zanima za rodnu povijest, svim ljubiteljima opće kulture, ali i svima koji se bave starom poviješću jer, metodološki gledano, knjiga zorno prikazuje na koji način bi trebalo pristupiti staropovijesnim izvorima. Vjerujem kako će ova knjiga potaknuti i druge znanstvenike i kako ćemo ubrzo imati knjigu slične tematike i za ostala povijesna razdoblja. U 28 potpoglavlja knjige „slava“ žena stare povijesti prikazana je kroz aspekte političke i graditeljske djelatnosti, herojstva, znanosti, čistoće, odanosti, ali i preljuba, čime su nam indirektno dani na znanje načini proučavanja spomenute problematike, ali i ostavljeni prostori budućim istraživačima rodne povijesti. U knjizi je pokazano kako se i sadržaji filmova kao danas veoma utjecajnih medija ne poklapaju često s podacima iz povijesnih izvora, tako da je i tu ostavljen veliki prostor budućim istraživačima. Također, kao bivši Tomoradov student čijih se predavanja uvijek rado sjećam, mogu reći kako opća kultura kojom obiluje knjiga nije slučajnost. Profesor Tomorad nije samo istaknuti egiptolog, već i veliki poznavatelj glazbe, umjetnosti i filmova. Kao potvrda toga, na Hrvatskim studijima držao je i kolegij *Popularna kultura te njen utjecaj na društvo druge polovice 20. stoljeća*. Studenti koji su s Tomoradom radili na knjizi imali su, dakle, od koga dobiti kvalitetne materijale i smjernice.

Lucian Borić

(diplomski studij povijesti i kroatologije)

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 14 2019.

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 14 2019.

Pro Tempore

Časopis studenata povijesti,
godina XIV, broj 14, 2019.

Glavni i odgovorni urednik
Mihaela Marić

Zamjenik glavnog urednika
Saša Vuković

Uredništvo
Matea Altić, Ivan Grkeš, Marta Janković,
Mario Katić, Igor Krnjeta, Mihaela Marić,
Petar Plastić, Saša Vuković

Urednici pripravnici
Andrija Banović, Alen Obrazović,
Alen Okreša

Redakcija
Matea Altić, Andrija Banović, Ivan Grkeš,
Marta Janković, Mario Katić, Igor Krnjeta,
Mihaela Marić, Alen Obrazović, Alen Okreša,
Petar Plastić, Saša Vuković

Tajnik uredništva
Petar Plastić

Recenzenti
dr. sc. Miroslav Bertoša
dr. sc. Zrinka Blažević
dr. sc. Branimir Janković
Marko Lovrić
dr. sc. Jelena Marohnić
dr. sc. Josip Mihaljević
dr. sc. Jasmina Osterman
dr. sc. Martin Previšić
Filip Šimetin Šegvić, asist.
dr. sc. Ivica Šute

Lektura i korektura
Franka Belović, Danijel Blazsetin, Lucijan
Borić, Paula Bradić, Katarina Cukovečki,
Paula Fajt, Tanja Jelinić, Ivana Kovačić,
Ema Maglić, Mateja Papić, Borna Treska

Oblikovanje
Tomislav Vlainić

Prijevod s engleskog jezika
Mateo Gospić, Paula Fajt, Alen Obrazović

Izdavač
Klub studenata povijesti – ISHA Zagreb

Tisak
Tiskara Zelina d.d.

Naklada
Tiskano u 150 primjeraka

ISSN: 1334-8302

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim radovima
izražavaju isključivo stavove i mišljenja
autora i ne predstavljaju nužno stavove i
mišljenja uredništva i izdavača

Izdavanje ovog časopisa financijski su
omogućili:

Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu

Centar za komparativnohistorijske i
interkulturne studije Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu

Redakcija časopisa Pro tempore im iskreno
zahvaljuje na financijskoj podršci.

Časopis se ne naplaćuje.

Adresa uredništva
Klub studenata povijesti – ISHA Zagreb
(za: Uredništvo Pro tempore),
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb

Kontakt
pt.urednistvo@gmail.com